

BELEIDSPLAN 2005-2008

*Ik kijk om me heen
Ik zie 1 miljoen figuren
Ik luister
Ik hoor niks
Ik voel mijn hart in mijn keel
Mijn vriendin, waar is mijn vriendin
Ik zoek haar
Ze is er niet
Ik voel haar warme leegte
Ik kijk daar is ze
in drie stukken onder de metro
Ik voel koude tranen over mijn wang rollen
Het is over
Mijn vriendin is weg, weggegaan*

Ikram Selmi

Het startschot voor de School der Poëzie werd in 1994 gegeven door dichter Huub Oosterhuis. Hij zocht naar een manier om jongeren te bereiken met poëzie. Van oudsher was en is de drempel naar poëzie hoog, zeker voor laagopgeleide jongeren die lezen vaak al niet tot hun hobby's rekenen. Het idee ontwikkelde zich tot een lesmethode, een concept waarmee op veel middelbare scholen en in het bijzonder vmbo-scholen wordt gewerkt. De kern van het idee was (en is nog steeds): jongeren op een plezierige en effectieve wijze in aanraking brengen met poëzie. Daarbij staat voorop dat jongeren niet uitsluitend kennis maken met het lezen en schrijven van poëzie, maar ook met het luisteren naar en presenteren van poëzie aan een publiek.

Poëzie mag zich de laatste tijd verheugen in een grotere publieke belangstelling. Via de jongerencultuur is er veel aandacht voor lyrics, sing a songwriter, rap en spoken word. In tal van grote steden in Europa is de PoëzieSlam langzaam maar zeker aan een opmars begonnen. Daarnaast is het intellectuele debat over poëzie, de decreten over inhoud en vorm, recentelijk verhevigd en lijken de vaderlandse poëten in een heftige strijd gewikkeld over wat wel mag en wat niet mag in een gedicht.

Is deze vergrote belangstelling oorzaak of gevolg van wat er in de wereld zoal gebeurt? Teruglopende economie, werkloosheid, minder geld – steeds terugkerende conflicten tussen moslims en (ogenschijnlijk) de rest van wereld? Op kleinere schaal, de opkomst van Abou Jahjah, de rellen rond het Mercatorplein in Amsterdam en de actuele discussie over jongeren in Nederland. Het heeft er de schijn van dat alles verandert, een wereld in het tempo van een videoclip. Tegen deze achtergrond lijkt het ons dan ook nuttig om niet uitsluitend op de winkel te passen, maar juist te zoeken naar verbindende elementen om de jongeren met wie wij werken niet alleen bij de les te houden, maar juist te stimuleren om een stapje verder te gaan met taal, met poëzie, met een presentatie van hun gedicht op een podium.

1. WIE ZIJN WIJ

De algemene doelstelling van de activiteiten van de School der Poëzie is (en blijft): jongeren op een effectieve en plezierige wijze in aanraking brengen met poëzie.

De School der Poëzie (SdP) doet dit vanuit een drietal algemene beleidslijnen:

1. Het vervullen van een voortrekkersrol op het gebied van het ontwikkelen en uitvoeren van projecten voor jongeren met poëzie.
2. De ontwikkeling van lesmateriaal en lesmethodieken gericht op voortgezet onderwijs met specifieke aandacht voor het vmbo. Daarbij streven we ernaar om voor iedere school maatwerk te leveren. In dit maatwerk staat voorop dat we werken met eigen docenten die de scholen bezoeken en gastlessen geven. Juist de input van een 'buitenschoolse' docent blijkt zeer effectief om poëzie onder de aandacht te brengen..
3. Het bevorderen van culturele uitwisseling op school en in het theater. Naast het lezen en schrijven van poëzie is ook het aanschouwen en beluisteren van poëzie een belangrijk element. In het maken en presenteren van poëzie voor en met jongeren heeft de SdP veel ervaring opgedaan. De SdP streeft naar een hoge kwaliteit van de uitvoering.

In grote lijnen kunnen de projecten die de SdP aanbiedt onderscheiden worden in projecten met een lessenserie met een afsluiting in een theater (Revue/Slam) en projecten die gericht zijn op verdieping en voorzetting van het contact met poëzie. De SdP werkt structureel met een eigen bestand van opgeleide docenten. Juist daar waar het niveau van de leerling nog niet zo ontwikkeld is, is het van belang om culturele activiteiten persoonlijk te onderwijzen. Deze specifieke aanpak is de afgelopen jaren effectief gebleken voor zowel de jongeren als de scholen waarop de docenten van de SdP werken.

In de lessen krijgen zij te maken met een breed aanbod van bestaande poëzie; zij leren omgaan met taal en poëzie en tijdens de Revue krijgen ze een beeld van hoe je kunt luisteren naar poëzie in verschillende vormen. Dat betekent dat taal niet alleen een gebruiksmiddel is, maar ook een overdracht van klank en verschillende gemoedstoestanden. Door het schrijven van gedichten kunnen ze leren zich zo zuiver en zuinig mogelijk uit te drukken in taal. Daarnaast krijgen de jongeren de gelegenheid om eigen gedichten voor het voetlicht te brengen, voor velen van hen een ervaring om nooit te vergeten en tevens vormend voor hun persoonlijkheid.

Landelijk wordt er een steeds groter beroep gedaan op de activiteiten van de SdP. In principe wordt de SdP als voortrekker beschouwd op het gebied van poëzieprojecten met en door jongeren. Steeds vaker wordt de SdP benaderd voor advies en het meewerken aan poëzieprojecten voor en met jongeren in de breedste zin des woords. Naast de scholen zijn het vooral instellingen zoals bibliotheken en steunfunctie-instellingen die hun weg naar ons vinden met vaak een nog een vaag idee. In veel gevallen stellen wij in overleg met de initiatiefnemers een plan samen, waarbij onze expertise in het werken met en voor jongeren en poëzie een belangrijke factor is. Regelmatig worden we gevraagd om een school te vinden voor een activiteit.

Sinds twee jaar maakt de SdP deel uit van een landelijk overleg rond het aanbod van poëzieactiviteiten. De SdP heeft ideeën op tafel gelegd voor het ontwikkelen van een landelijke aanpak voor het aanbieden van een leergang poëzie vanaf het begin van de basisschool om na pakweg tien jaar uit te monden in een bezoek door jongeren aan Poetry International. Dat ideaalbeeld is nog ver weg. Op 1 december 2003 wordt er een website geopend waarin het aanbod van alle organisaties op het gebied van poëzie en literatuur en onderwijs is gebundeld. We hebben kunnen constateren dat de huidige poëzieorganisaties elkaar heel goed kunnen aanvullen maar onderling niet vervangbaar zijn gezien de uiteenlopende specialisaties, doelstellingen en netwerken. Er wordt samengewerkt op het gebied van ontwikkeling en distributie van lesmateriaal, het organiseren van slotmanifestaties, publiciteit en dergelijke. De intentie is en blijft om het landelijk aanbod wat te stroomlijnen zonder dat de individuele kracht van de deelnemende organisaties daarbij verloren gaat.

Al vanaf 1994 is door de SdP actief gewerkt om juist de leerlingen uit de lagere niveaus van het voortgezet onderwijs te bereiken, vanuit de gedachte dat *poëzie een kunstvorm is die toegankelijk kan*

zijn voor vrijwel iedereen. In poëzie gaat het om gedachten en gevoelens in taal, ofwel sober, ofwel bloemrijk. In beide gevallen wordt er zonder meer een beroep gedaan op de lezer of luisteraar om de daarin verwoorde gevoelens en gedachten te delen. Tijdens de lessen en de Revue/Slam wordt ook gewerkt aan:

- taalvorming en leesbevordering
- sociaal gedrag in de les
- sociaal gedrag in een theater
- bezoek aan een podiumkunstgelegenheid en/of andere culturele instelling
- kennismaking met andere podiumkunstvormen: muziek, dans, theater
- eigen vaardigheden in de presentatie vergroten.

Poëzie is de kern en zal dat blijven, omdat juist daarin bewust wordt gezocht naar een goed en overdraagbaar evenwicht tussen vorm, inhoud en gevoel.

De Rekening

Het papier is oud

Het ritselt

Het is hard en zacht tegelijk

Het is de soepele hand

die op een lentemorgen de rekening schrijft

De rekening is betaald

Het ritselt

Het papier is oud

Obri

(Geschreven naar aanleiding van een rekening in een vitrine van het Tropenmuseum)

2. WAT HEBBEN WE GEDAAN

De jaren 2001-2004 hebben veel ervaringen opgeleverd en er is bereikt wat haalbaar was. De SdP wordt landelijk gezien als dé organisatie op het gebied van poëzieprojecten voor jongeren in het vmbo en voor thematische projecten voor jongeren van vmbo/havo/vwo niveau.

Met de structurele bijdragen van het ministerie van OCW, de gemeente Amsterdam en incidenteel diverse fondsen hebben we:

- lesgegeven aan 4000 leerlingen (2001) oplopend tot ruim 6000 leerlingen (2003) per jaar, gemiddeld 3 tot 4 lessen per leerling, voornamelijk op vmbo scholen in het hele land
- aansluitend Revues/Slams georganiseerd, van 22 in 2001 oplopend tot 39 in 2003, waarvan een groeiend aantal gespreid over het land
- een drietal nieuwe projectvormen ontwikkeld:
  - o Babel (internationale poëzie uit 'thuislanden' vertalen en herschrijven),
  - o Themaprojecten rond een bijzondere dichter,
  - o Projecten gebaseerd op tentoonstellingen/beeldende kunst (lessen en presentatie gericht op een expositie)
- aan uiteenlopende groepen workshops gegeven over werken met jongeren, poëzie en vmbo
- gepubliceerd in verschillende vakbladen over de lesmethodiek
- rond de 10 nieuwe docenten opgeleid om met onze werkvormen te kunnen werken
- geëxperimenteerd met jongerendebatten rond actuele Nederlandse poëzie
- nieuwe vormen van presentatie ontwikkeld voor jongeren: onder meer de vorm PoëzieSlam
- jaarlijks meegewerkt aan de podiumpresentatie van De Gouden Flits (Nederlands-Belgische poëzieprijs)

- een vijftal nieuwe werkbundels ontwikkeld: voor het themaproject Lucebert, voor het festival Winternachten, voor de VSB Poëzieprijs, voor Babel, voor het project Landkoffers
- projecten op maat ontwikkeld voor verschillende culturele instellingen: het Goethe Instituut, het Muiderslot, Stadsdeel Watergraafsmeer (met het Tropenmuseum), Scholen in Kunst (Amersfoort), Dichter bij Zeist, Zo-Zo-poetry (bibliotheken 't Gooi)
- structureel samengewerkt met de OBA en Kunstweb Amsterdam voor het project Landkoffers
- jaarlijks op de landelijke Gedichtendag jongerenactiviteiten georganiseerd
- de jongerenactiviteiten rond de jaarlijkse uitreiking van de VSB Poëzieprijs ontwikkeld en uitgevoerd
- gebouwd aan een steeds breder wordend netwerk van contacten met scholen en instellingen in het hele land
- een belangrijke bijdrage geleverd aan de PoëzieParaplu, een landelijk overlegorgaan waarin organisaties samenwerken die poëzieprojecten ontwikkelen en uitvoeren
- leerlingen met bijzondere kwaliteiten laten doorstromen¹
- niet kunnen voldoen aan de vele vraag vanuit scholen en instellingen om projecten juist bij hen te komen doen.

De SdP heeft ervaren en laten zien dat het werken met poëzie unieke mogelijkheden biedt. Krachtige poëzie wordt altijd verstaan, op welk niveau dan ook. Ook 'metaaljongens' voelen de kracht van Lucebert, de ontroering van Lodeizen en zijn trots op de Turkse dichter Nazim Hikmet of de jonge dichter Mustafa Stitou die in Marokko werd geboren maar kort daarna al naar Nederland kwam en in het Nederlands schrijft. De jongeren worden gestimuleerd om naar de bibliotheek te gaan, thuis en op internet naar gedichten te zoeken. Ze ontmoeten dichters, musici en kunstenaars, ook uit hun eigen cultuur, die als een positief rolmodel kunnen functioneren. Zo'n ontmoeting vindt soms plaats op school (dichter in de klas) of op het podium tijdens de PoëzieRevue. De SdP probeert voortdurend de lat een stukje hoger te leggen door de leerlingen kennis te laten maken met voor hen nieuwe en onbekende zaken op het gebied van kunst en cultuur. Er zijn projecten ontwikkeld en in ontwikkeling, die leerlingen vooral uit het vmbo en met een multiculturele achtergrond op een positieve manier aanspreken. Onderling racisme en pesten is bij de SdP uit den boze; de gedichten van de leerlingen geven soms wel aanleiding tot gesprekken met de klas bijvoorbeeld over antisemitische uitingen of over verschillen tussen jongens en meisjes.

Voor een aantal leerlingen blijft poëzie een vast gegeven in hun leven (maar dat is veruit de minderheid). Voor de meerderheid is het een positieve ervaring en een verrijking van hun ervaringen, niet meer en niet minder. Toch blijkt het te beklijven: op een terras in Amsterdam ontmoette een medewerkster twee twintigers van Marokkaanse afkomst. De ene was werkeloos, de ander was werkzaam als productiemedewerker. Er ontstond een gesprek en toen de medewerkster iets vertelde over haar werk bij de PoëzieRevue was de reactie: "O, ja, gaaf, dat was met die bekers en muziek, dát was leuk. Wij hebben toen meegedaan, dat vergeten we niet. Als we gaan trouwen, krijgen we kinderen en krijgen zij dat dan ook?". Deze toekomstwens is iets te verstrekkend voor ons, toch willen we de komende jaren graag verder gaan met wat we doen.

---

¹ Wij zijn dan ook zeer gelukkig dat een leerling van de SdP in 2003 is de winnaar is van 'De Gouden Flits', de prestigieuze jaarlijkse poëzieprijs voor kinderen en jongeren uit België/Nederland. Het is voor het eerst dat in dit, meestal overwegend witte gezelschap van genomineerde kinderen en jongeren, ook gezichten van allochtone jongeren te zien zijn.

3. WAT GAAN WE DOEN, vanaf 2005 en verder

De Toekomst

*Mijn leven begon in het jaar 1988, op 29 oktober
in mijn afkomstland Bulgarije
Toen ik 6 jaar oud was, kwam mijn vader mij en mijn broer
ophalen naar Nederland
Ik was in Nederland in het jaar 1996
Een jaar later begon ik op school
Ik ontmoette veel kinderen uit verschillende landen
Als eerste zei ik tegen mijzelf: ik kan niet met hen omgaan
Maar later ging het wel goed en zo begon ik
het woord te zoeken wat ik mijn hele leven lang zou zoeken*

Zwezdomir

De SdP wil in de periode 2005 - 2008 voortgaan op de ingeslagen weg en daarbij gebruik maken van de ervaringen en inzichten die zijn opgedaan in de afgelopen jaren. Wij hebben geconstateerd dat:

- de taalvaardigheid en taalbegrip in het vmbo zorg behoeft
- tegenstellingen tussen groepen in de maatschappij verder zijn aangescherpt
- gedragsproblemen van jongeren aan de orde van de dag zijn

maar ook dat:

- nieuwe taalvormen ontstaan in de buurten
- er meer input is vanuit muziek en ritme naar taal toe
- er veel belangstelling van jongeren is om zelf op te treden

De kern blijft: *Jongeren op een plezierige en effectieve wijze laten kennismaken met poëzie.*

Het werken in de praktijk met jongeren, de verworven inzichten vertalen in nieuwe projecten en bestaande projecten verder ontwikkelen staan de komende jaren centraal. In principe hebben we het laatste jaar (2003) onze activiteiten kunnen verdubbelen met extra gelden van lagere overheden en particuliere fondsen. Deze bijdragen zijn altijd incidenteel. Het kunnen bouwen aan een structureel traject voor scholen zit er dan niet altijd in. Voor de verdere uitbreiding van de activiteiten in het land, de signaalfunctie ontwikkelingen voortgezet onderwijs en research doen we voor de komende vier jaar een extra beroep op OCW. Met de gevraagde verhoging van de bijdrage van OCW kunnen we beter tegemoet komen aan de vraag vanuit scholen en instellingen in het hele land. De praktijkervaring blijft de belangrijkste basis voor ons werk, ook al ontwikkelen we ons daarnaast tot een doorgeefluik van ervaring en kennis voor degenen die juist in die praktijk willen werken. Het opgebouwde netwerk is een goede voedingsbodem voor een breed scala van vormen van samenwerking, soms met scholen, soms met instellingen, maar altijd gebaseerd op de koppeling van praktijk, inhoud en kwaliteit.

3.1. Het ontwikkelen van lesmateriaal en in de praktijk uitvoeren van lesmethodieken gericht op voortgezet onderwijs met specifieke aandacht voor het vmbo.

Concreet is het organiseren en uitvoeren van een twintigtal PoëzieRevues en een tiental Slams een goede modus om blijvend de koppeling tussen praktijkwerk en nieuwe werkvormen en projecten in de komende jaren te kunnen maken. Praktijkervaring leidt tot kwaliteit.

Dertig lessenseries met afsluitende PoëzieRevues/Slams per jaar - Wij streven naar dertig PoëzieRevues/Slams per jaar en dat betekent dat we ruim 6000 leerlingen per jaar lessenseries kunnen geven. Daartoe maken we gebruik van het door ons opgeleide docententeam en onze regionale contactpersonen. De vraag van scholen/instellingen overstijgt op dit moment het aanbod en we lossen dat de komende jaren op een aantal manieren op: per jaar maken we plaats voor nieuwe scholen én, voor scholen die een drietal jaren hebben deel genomen volgt een tussenjaar waarin wel lessen worden gegeven maar zonder afsluitende Revue. Op verschillende scholen leiden we docenten op en geven we advies over het zelf uitvoeren van een afsluitende activiteit. Op dit moment hebben we

een 'wachtlijst' voor scholen/instellingen voor het komende seizoen (04-05) omdat het actuele seizoen al is 'volgeboekt'. In enkele gevallen kunnen we met additionele subsidie van gemeente/provincie of verschillende fondsen en/of een extra bijdrage van de scholen wel voldoen aan de vraag. De projecten zijn redelijk gespreid over het hele land, m.u.v. Limburg en Friesland.

Poëzie praktijkvoorbeeld

Mijn moeder

*Mijn moeder had acht jaar last van haar nieren
Ze was een hele lieve moeder en stond voor iedereen klaar
ook al had ze zoveel pijn
Ik zag haar vaak niet omdat ze in het ziekenhuis lag
Ik wist eigenlijk niet dat ze zoveel pijn had
omdat ze het niet liet merken
Pas toen ze in het ziekenhuis lag
omdat het heel slecht met haar ging
Ik ben vaak naar mijn moeder toegegaan
en op een dag zei ze tegen mij
dat ik altijd in mij zelf moest blijven geloven
Maar ik wist niet wat ze ermee bedoelde
dus ik dacht dat ze het mij zou vertellen
als ik naar haar toe ging
Maar het kon niet omdat ze op zondag 11-01-1999
was overleden*

*Omar Aghbal
Klas 2A, Wellant College*

Dit gedicht is geschreven door een Marokkaanse leerling van een vmbo-school. In dit project schrijven leerlingen gedichten over 'een herinnering die in mij woont', een belangrijke persoonlijke herinnering. Dit gedicht laat zien wat SdP kan betekenen voor de vaak taalzwakke leerlingen in het vmbo: een ervaren poëziegastdocent komt in de klas en gaat met de leerlingen gedichten lezen, geschreven door leeftijdgenoten. Dit is de eerste stap om de drempel te verlagen voor deze leerlingen om zich in taal uit te drukken.

De leerlingen kiezen een gedicht uit een speciaal daartoe samengestelde, mooi vormgegeven bundel en lezen het gekozen gedicht aan elkaar voor. De poëziedocent gaat in op het onderwerp van het gedicht, het gevoel dat er uit spreekt, vraagt naar vergelijkbare ervaringen.

Er wordt verteld over de eekhoortjes in het park in Turkije, een bruiloft in Marokko waarbij de bruid telkens opnieuw wordt gehuld in een ander feestelijk en kleurrijk gewaad. Er wordt gesproken over dansen in de warme regen, over opa's en oma's in Suriname. Over de eerste schooldag. Het winnen van een beker, maar soms ook over ernstige ongelukken: de Bijlmerramp, de dood van een vader of moeder. De geboorte van een broertje of zusje. De leerlingen beantwoorden vragen om zo een onderwerp te kiezen voor hun gedicht.

Daarna volgt een schrijfopdracht waarbij ze stapsgewijs woorden kiezen om een gedicht te gaan schrijven over hun onderwerp. Omar wil vertellen over zijn moeder. De dag waarop zij stierf staat in zijn geheugen gegrift: zondag 11-01-1999. Hij vertelt eerst hoe zijn moeder was en hoe je dat kon merken (ze was een hele lieve moeder en stond voor iedereen klaar). Dan herinnert hij zich hoe hij, vier jaar geleden, niet begreep wat zij bedoelde toen ze tegen hem zei dat hij altijd in zichzelf moest blijven geloven. Een van de opdrachten voor het schrijven van het gedicht was: schrijf een zin op die voor jou belangrijk is, een zin die iemand tegen je gezegd heeft, of die je hebt gelezen, of die je zelf hebt gedacht. In zijn gedicht legt hij niet uit hoe hij zich voelde toen zij stierf. Hij deelt mee: "Maar het kon niet omdat ze op zondag de 11-01-1999 was overleden". De lezer voelt vanzelf met hem mee, het onherroepelijke van de dood die plotseling en onverwacht komt.

In dit project beginnen de lessen heel direct bij de persoonlijke belevingswereld van de jongeren. De gevolgde methodiek is stimulerend en open. Er worden voortdurend keuzemogelijkheden

geboden maar tegelijkertijd is het meedoen wel verplicht. Veel jongeren zijn verrast wanneer zij lezen wat ze hebben geschreven. Hun eerste eigen gedicht! Het mag niet rijmen om de leerlingen te helpen clichés te vermijden. Leerlingen geven hun gedicht op de computer vorm en doen ten slotte mee aan het theaterprogramma de PoëzieRevue, waarbij van elke deelnemende klas vijf à zes leerlingen op het podium staan, die zelf hun gedicht voordragen. De leerlingen krijgen een presentatietraining om dat goed te kunnen doen. De gedichten worden beoordeeld door een deskundige jury: een dichter, een literair recensent en een uitgever. Er worden prijzen uitgereikt en er wordt serieus op hun werk in gegaan.

Het project draagt bij aan het zelfvertrouwen van leerlingen, het bevordert de sfeer in de klas. Het stimuleert de taalvaardigheid en taalbegrip van leerlingen en biedt hun de gelegenheid op een prettige manier kennis te maken met een theater. Ze maken deel uit van een flitsende Poëzieshow met muziek, rap, streetdance, gezongen poëzie, live videobeelden, een dichter die voor ze optreedt en ze luisteren met belangstelling naar hun schoolgenoten die op het podium staan.

Er is tijd nodig geweest om lessen/projecten zoals hierboven beschreven zodanig te ontwikkelen dat ze succesvol kunnen zijn. We hebben docenten opgeleid die in staat zijn om met vaak moeilijke leerlingen uit sociaallykwake milieus te werken. Het project eist veel van de school, qua organisatie, aandacht en tijd.

Maar het levert ook veel op. 2

3. 2. Het vervullen van een voortrekkersrol op het gebied van het ontwikkelen en uitvoeren van projecten voor jongeren met poëzie

Naast het concrete werken op het vmbo vormt een cluster van projecten met poëzie en jongeren een inspiratiebron voor vernieuwing en aanscherping. In alle gevallen zijn dat projecten op maat die nieuwe gezichtspunten opleveren of bepaalde aspecten uitdiepen. Voor een deel ontwikkelen we die projecten zelf, voor een deel ontstaan ze uit vragen van scholen en/of instellingen. De verdieping van de aandacht voor poëzie uit zich in projecten rond een bijzondere dichter (Slauerhoff, Lucebert en dit jaar de Duitse dichter W. Koslovsky) en het jaarlijks organiseren van jongerendebatten over de 'state of the art' van Nederlandstalige poëzie. In deze projecten is ook aandacht voor invloeden van buiten Nederland: sing-a-song writer, spoken word, rap en rai. Inhoudelijk zal voor de komende jaren tevens een zwaartepunt liggen bij:

Leerplanontwikkeling - Het ontwikkelen van een leergang voor scholen van het 1^e tot het 4^e jaar, ieder jaar iets aan poëzie doen, waardoor de leerling in die vier jaar een ontwikkeling doormaakt van binnenschoolse naar buitenschoolse activiteiten. In 2004 wordt hiermee een pilot uitgevoerd op twee scholen in Den Haag. Daarnaast werken we al enige tijd met meerjarenplannen op het Nova College in Amsterdam dat voor ons de functie van laboratoriumschool vervult. De evaluatie hiervan zal zich de jaren daarna (hopelijk) vertalen in toepasbare trajecten voor meer scholen. In principe willen we komen tot projecten met een opbouw van binnenschools naar buitenschools. Daarbij maken we op lokaal niveau gebruik van ons culturele netwerk en koppelen we -waar mogelijk- bestaande instellingen aan de activiteiten. Zo gaan in we binnenkort in Twente met gemeentes, theaters, scholen en steunfunctie-instellingen om tafel om een lange termijn opbouw te kunnen realiseren.

Dichter Centraal - Voor deze projecten is de werkwijze als volgt: aan de hand van het thema/onderwerp wordt een aparte werkbundel, die als uitgangspunt dient voor de lessen. Een tweede stap is de vertaling van het door de leerlingen volgens specifieke opdrachten geschreven gedicht naar een beeld, een optreden, een bezoek aan een andere kunstvorm. Jaarlijks willen we op een vijftal scholen aandacht geven aan bijzondere dichters.

Jongerendebat en Lyricsprijs - In eerdere jaren werkte de SdP, samen met Stichting Schrijven, De Rode Hoed en Stichting VSB Poëzieprijs mee aan de activiteiten rond de uitreiking van de VSB Poëzieprijs. Vanaf 2005 komt daarin een wijziging. De activiteiten worden gebundeld in een aantal dagen waarin de *Stand van de Nederlandstalige Poëzie* voor het desbetreffende jaar wordt bepaald. Het uitreiken van de VSB Poëzieprijs blijft daarvan een onderdeel, maar het aanbod en het debat over

---

2 Tijdens de laatste Uitmarkt werd een debat georganiseerd over het kunstbeleid voor de komende jaren, ter illustratie van haar motto doceren, stimuleren en interesseren droeg Ankie Verlaan (voormalig hoofd ROC) verrassenderwijs een winnend gedicht voor uit een van de Revue's.

poëzie worden breder van opzet. De SdP organiseert in deze manifestatie de jongerenactiviteiten: Slams en het Jongerendebat, de visie van jongeren op actuele Nederlandstalige poëzie, en - voor het eerst - de uitreiking van de Lyricsprijs voor de geschreven teksten (lyrics) op muziek.

3. 3. Het bevorderen van culturele uitwisseling - amateur en professioneel, maatschappij en school, poëzie en andere kunstvormen.

Er zijn, vooral in de grote steden, tal van organisaties die activiteiten met jongeren willen ontwikkelen maar ze bereiken deze jongeren moeilijk. In onze Revues dienen zich vaak jongeren aan die willen optreden of anderszins iets willen presenteren. Op dit moment verwijzen wij hen naar Kunstbende en diverse andere wedstrijden, maar vaak is de drempel nog hoog. Inhoudelijk zal tussen 2005 en 2009 aandacht gegeven worden aan het ontwikkelen van projecten voor jongeren tussen 15-19. Jongeren komende vanaf het vmbo laten vaak onmiddellijk het beetje cultuur los waarmee ze op school in aanraking zijn gekomen. Wanneer we samen met bestaande organisaties projecten organiseren die aansluiten bij de overgangsfase tussen school en daarna, kunnen we concreet gebruik maken van onze brugfunctie. De Brede School is een belangrijk instrument hierbij, een breed netwerk van organisaties en instellingen een tweede voorwaarde. Er bestaan samenwerkingsverbanden met het Festival Winternachten, het Goethe Instituut, Jongeren en politiek, de Rode Loper en het Muiderslot. De ervaring leert dat een aanpak twee tot drie jaar moet rijpen voordat kan worden gepraat over een goede aanpak.

Jongeren 15-19 – In 2005 ontwikkelen we voor de oudere jongeren (na schooltijd) een nieuw project over liefdespoëzie. Hierin worden verbanden gelegd tussen teksten uit de popmuziek en Nederlandse en in het Nederlands vertaalde liefdesgedichten in alle mogelijke vormen en stijlen. Dit project is het eerste in de reeks onderzoeken die we willen doen naar het bereiken van de iets oudere doelgroep, die vaak geen interesse/tijd/wil heeft om nog aan buitenschoolse zaken deel te nemen.

Ontwikkeling Revue/Slam - De actuele uitingen in de jongerencultuur staan momenteel goed in de belangstelling: rap, hiphop, arrenbie (R&B) en breakdance domineren het aanbod en maken het relatief makkelijk voor jongeren om aansluiting te vinden. Wij willen de komende jaren in de Revues/Slams toch proberen een stap verder te gaan en jongeren ook kennis laten maken met klassieke, eigentijdse en geïmproviseerde muziek en bijzondere dansvormen. Waar een viertal jaren geleden het accent nog lag op multiculturele invloeden en wij daar met veel succes mee konden werken, willen we dat palet breder maken en voornamelijk kiezen op kwaliteit en artistiek-inhoudelijk belang.

Pop & Poëzie - Samen met de GRAP willen we in seizoen '04/05 een voorzet geven voor het project 'Pop meets Poetry/High School Competition'. Het project bestaat uit drie onderdelen die Grap en SdP gezamenlijk organiseren, een bandcompetitie voor jongeren tussen de 15-19 die nog op school zitten of er net af zijn. Daarnaast workshops door docenten van de SdP waarin de links tussen poëzie en popmuziek worden behandeld, geflankeerd door muzikanten die aansprekende voorbeelden ten gehore kunnen brengen. Het derde onderdeel is een gedichtenwedstrijd, jongeren kunnen gedichten/lyrics insturen. De winnaars kunnen studio-uren winnen. Inhoudelijk wil de SdP vooral de interesse van jongeren in sing-a-song-writer elementen aanscherpen en versterken.

Makelaar - Voor instellingen en scholen die met jongeren, kunstvormen, ideeën en poëzie aan slag willen, zoals in 2004 De Nieuwe Kerk, de gemeente Amsterdam (poëzie & politiek), bibliotheken in Het Gooi en in Zuid-Holland, de gemeente Amersfoort, de gemeente Hengelo, het Goethe Instituut, het Muiderslot leggen wij contacten met scholen en verzorgen wij projecten op maat.

Daarnaast

- Jaarlijks meewerken aan de landelijke Gedichtendag.
- Jaarlijks meewerken aan de Gouden Flits.
- Verdere samenwerking met DoeMaarDichtMaar en de PoëzieParaplu.
- Workshops geven aan verschillen groepen van belangstellenden.
- Stukken schrijven voor vakbladen.

Samenvattend: we willen graag doorgaan op het activiteitsniveau van 2003 en 2004, de overvraag denken we te kunnen kanaliseren en daarbij willen we voldoende ruimte maken om een aantal aspecten uit te diepen en structureel te vernieuwen.

4. ORGANISATIE

Bestuur en organisatie – Afgelopen jaar is benut om met een opgefrist bestuur een verdere professionaliseringslag te maken. In augustus 2003 is een organisatie-model met uitgewerkte functieomschrijvingen geaccordeerd. Aansluitend bij de inhoudelijke ontwikkeling wordt de kern gevormd door een viertal functies: de directie met zakelijk leider en artistiek leider, een uitvoerend producent projecten en secretariaat/uitvoerend producent lessenserie met afsluitende Revue/Slam. Het bestuur zet hoofdlijnen uit en komt vier maal per jaar bijeen. De secretaris en penningmeester zijn (indien nodig) beschikbaar voor tussentijdse adviezen.

In de afgelopen twee jaar zijn ook de contacten met scholen/instellingen geprofessionaliseerd: tarieven voor deelname aan een project zijn gestandaardiseerd. Aan het begin van een nieuw seizoen moeten de afspraken met de scholen voor een reeks lessen met Revue merendeels vaststaan.

Scholen/instellingen worden er door middel van overeenkomsten aan gehouden om hun afspraken na te komen. Bij projecten met specifiek maatwerk worden afspraken gemaakt over uren/ aard van de werkzaamheden/ prijsstelling.

Docenten - Het docentenbestand is uitgebreid volgens het plan dat we hadden ontwikkeld voor een landelijk netwerk. Via die docenten leggen we contacten in de regio onder waarborging van de leskwaliteit door de SdP. Naast het volledig uitvoeren en realiseren van de lessen en Revues, werkt de SdP ook aan het opleiden van eigen docenten en het instrueren van docenten op scholen in het werken met de lesmethode van de SdP. Omdat veel lessen van de SdP worden gegeven op vmbo-scholen is het zaak docenten te zoeken die juist graag met vmbo-leerlingen werken. Niet alle docenten die met poëzie werken kunnen dat aan. Ook geeft de SdP op sommige scholen docentencursussen aan de sectie Nederlands met als doel de leraren te onderrichten in het effectief onderwijzen van poëzie. Het docentenbestand bestaat op dit moment uit rond de twaalf docenten, die hun werk zeer zijn toegewijd. Twee maal per jaar is er een docentenbijeenkomst die besteed wordt aan research, scholing en het uitwisselen van ervaringen en het aanscherpen van de gehanteerde methodieken. Daarnaast wordt per bijzonder project met de docent overlegd over aanpassingen in de opdrachten, het samenstellen van nieuw/ander werkmateriaal en er worden bijzonderheden over de school doorgesproken.

Medewerkers Revue/Slam 3- De PoëzieRevue en PoëzieSlam in al hun varianten kennen een aantal vaste medewerkers, die ook de komende jaren mee zullen werken:

Presentatie: er is een verschil tussen presenteren voor eerste en tweede klassen v.o. en de hogere jaren. Voor beide varianten werken we met verschillende presentatoren die het publiek goed kunnen hanteren en inhoudelijk op de poëzie in kunnen gaan: André Accord, Jeffrey Spalburg, Rick de Leeuw, Tjitse Hofman, Menno Wigman, Leon van der Sande.

Vaste muzikale begeleiding: meestal op de vleugel/synthesizer met drums, maar eveneens met draaitafels met dj, incidenteel aangevuld met saxofoon of gitaar. Ook hier gaat het over kwaliteit en ervaring met jongeren als publiek en kunnen improviseren op de teksten van de jongeren: Polo de Haas, Truus Engels, Martin van Duynhoven en ook DJ Switch en DJ Marco Braun.

Dichter: per Slam/Revue treedt minimaal één professionele dichter op. Ook hier is het uitgangspunt de vraag of de dichter zijn werk over kan brengen op ons publiek. We hebben gewerkt met dichters als Mustafa Stitou, Tjitse Hofman, Bart Chabot, J. Bernlef, Tsjèbbe Hetinga, Ruben van Gogh, Rick de Leeuw, Salah Hassan, Halil Gür, Remco Campert, Celestine Raalte, Menno Wigman en Alfred Schaffer.

Dans: The Associates en Turn it Loose (winnaars Amsterdam Breakz'02).

---

3 Voor jongeren is de Revue/Slam soms een eerste gelegenheid waaraan ook een positieve media-uiting aan is gekoppeld, getuige de volgende koppen: Mohammed, Yassir en Faissal hebben gewonnen (NRC 31-01-03) of Dichten leuker dan speelgoed (Telegraaf 03-10-02) of Poëzie is niet saai, duf en grijs, maar poëzie is cool, vet en wijs (Amersfoortse Courant 25-07-02)

Poëzie op muziek en/of performance: zanger/zangeres/muzikant/acteur/actrice gebruikt poëzie als basis voor een of twee nummers in het programma. In de afgelopen jaren o.m. Dette Glashouwer, Joke Tjalsma, Monica Akihary, Esmee Bor Stotijn, Gabriel Aguilera en Jaap Blonk.

Freestyle: vaak wordt het programma afgesloten met een freestyle van alle meewerkende artiesten, vaak worden ook tijdens dit nummer in de show leerlingen die een eigen optreden(tje) hebben de ruimte geboden om zich te presenteren.

Jury: de daadwerkelijke afsluiting geschiedt door de jury, meestal bestaande uit één professional uit de literaire/journalistieke hoek, één directielid of docent van de desbetreffende school/instelling en de optredende dichter. Afgelopen jaren o.a. Joyce Roodnat, Hellen Kooijman.

Naast technici werken altijd zaalwachten mee om de orde te bewaren. Het decor is simpel: videobeelden live, een lessenaar en muziekinstrumenten.

5. PUBLICITEIT

Werkbundels - Als lesmateriaal voor de jongeren ontwikkelen we werkbundels met gedichten. Daarnaast beschikken we over dichtbundels (en lesbrieven) die bruikbaar zijn tijdens de lessen, maar ook geschikt zijn voor de jongeren zodat het voor hen aantrekkelijk wordt gemaakt om er in te lezen. Standaard hanteren we de lesbundel *Ik loop op wolken van verbeelding*. In 2004 zal voor de VSB Poëzieprijs weer een bundel worden samengesteld. Dat geldt ook voor verschillende themaprojecten, zoals in 2004 voor Winternachten de bundel *Toekomst&idealen&nu*. Daarnaast hebben we werkbundels als *Babel* (vertaalde internationale poëzie met ook de oorspronkelijke tekst en lettertype) en *Wij zijn gezichten*, met werk van Lucebert.

Cd-rom – In samenwerking met Dicht/Vorm, Podium en het NIF zijn er plannen om een cd-rom te ontwikkelen voor het vak ckv/vmbo/Nederlands om landelijk te worden ingezet in het vmbo voor poëzie en beeldonderwijs.

Jongeren en hun werk – in 2004 wordt een fotoboek samengesteld en uitgegeven met foto's van jongeren uit Amsterdam en hun werk (poëzie en beeldende vorming). Fotografie van Theo Baart en essays van o.m. Mustafa Stitou, Rudi Fuchs en Mirjam Schöttlndreier (o.v.).

Site - Wij werken onze website www.schoolderpoezie.nl regelmatig bij. Via deze site kunnen wij in een daartoe geschikte vorm gedichten en projecten presenteren waarmee wij bezig zijn. De website heeft een aantal interactieve elementen. Leuk is vooral de reactiepagina van de jongeren, waarin ze hun ervaringen met de projecten opschrijven.

Nieuwsbrief - Tweemaal per jaar brengen we een nieuwsbrief uit die wordt verzonden naar een breed bestand. De respons is in het algemeen positief en er komen nieuwe contacten uit voort.

Tijd

*Tijd, dat is er voor mij nooit genoeg
Ik heb altijd te weinig tijd voor dit, voor dat
voor alles
Kon ik het maar stilzetten met een druk
op een knop, een knop op een speciaal horloge
Dat zou prachtig zijn
Alle dingen die tijd aangeven
Allemaal stil
Net alsof de stroom uitviel
Ook die op een batterij liepen
Ook stil, net alsof ze allemaal sliepen
Eindelijk tijd genoeg en dat allemaal dankzij mij
Tijd, dat is er voor mij nooit genoeg*

Vincent

MEERJARENBEGROTING 2005-2008

M. 1 MODEL MEERJARENBEGROTING overzicht

In de periode 2001-2004 is uitgegaan van jaarlijks veertien tot vijftien lessenseries op scholen met een Revue in een theater. Voor de periode 2005-2008 gaan we uit van jaarlijks rond de dertig lessenseries met afsluitende Revue/Slam in een theater. Daarnaast zijn er op jaarbasis een aantal incidentele projecten die ofwel kunnen uitgroeien tot structurele werkzaamheden, ofwel coproducties zijn in verband met brede culturele uitwisseling, ofwel bijdragen aan de ontwikkeling van les methodieken.

7.1. MODEL MEERJARENBEGROTING Overzicht	Normbegroting 2005	Realisatie 2002
	Euro	Euro
BATEN		
A. Opbrengsten (subtotaal)		
<i>Directe opbrengsten</i>		
A.1 Publieksinkomsten	€ 34.220,00	€ 22.311,00
A.2 Indirecte inkomsten	€ 41.250,00	€ 23.727,00
<i>Indirecte opbrengsten</i>		
A.3 Diverse inkomsten		
B. Bijdragen (subtotaal)		
B.1 Subsidie OCW	€ 174.000,00	€ 124.691,00
B.3 Subsidie gemeente	€ 54.000,00	€ 50.831,00
Som der baten (A+B)	€ 303.470,00	€ 221.560,00

7.1. MODEL MEERJARENBEGROTING Overzicht lasten	Normbegroting 2005	Realisatie 2002
	Euro	Euro
LASTEN		
C. Beheerslasten (subtotaal)		
C.1 Beheerslasten personeel	€ 31.000,00	€ 18.152,00
C.2 Beheerslasten materieel	€ 17.860,00	€ 18.373,00
D. Activiteitenlasten (subtotaal)		
D.1 Activiteitenlasten personeel	€ 186.510,00	€ 135.808,00
D.2 Activiteitenlasten materieel	€ 68.100,00	€ 47.411,00
Som der lasten (C+D)	€ 303.470,00	€ 219.744,00
Saldo rentebaten/-lasten	€ 0,00	€ 0,00
Saldo	€ 0,00	€ 1.816,00

In het beleidsplan 2001-2004 was de omzet begroot op € 164.000,- per jaar. Concreet was in 2001 de omzet € 203.268,-. In 2002 € 219.744,- en in 2003 € 274.294,-. Voor 2004 is de raming € 285.790,-. De SdP is sinds enkele jaren landelijk actief en volop bezig naamsbekendheid op te bouwen. Onze methodiek vereist dat wij nauw met een school samenwerken. Dat kost tijd in organisatie en planning. Van het begin van de cultuurnotaperiode 2001-2004 vertoont de omvang van de activiteiten een stijgende lijn. Er worden door de SdP in de jaren 2005-2008 meer activiteiten ontwikkeld, aansluitend bij de ontwikkelingen van de afgelopen jaren.

Aan OCW wordt gevraagd in de jaren 2005-2008 een hogere bijdrage te geven, om tegemoet te kunnen komen aan in ieder geval een deel van de aanvragen uit het heel het land en de spreiding verder uit te kunnen bouwen.

Nadere toelichting bij

- m.2 specificatie opbrengsten en bijdragen
- m.3 specificatie beheers- en activiteitenlasten

Knippa's

*Geheime spulletjes bewaren in onze hutjes op het erf
Stiekem groene knippa's eten op het erf
en oppassen dat je het niet slikt
Mijn nichten en ik kookten zand met water
Er werd tegen ons gezegd wie niet horen wil moet voelen
We deden niets anders dan smakken
Wij stopten knippa's in onze mond
Ik dacht dat het gezond was om knippa's te eten
Stiekem knippa's eten in een hutje*

M. 2 MODEL MEERJARENBEGROTING A en B. OPBRENGSTEN EN BIJDAGEN

7.2. MODEL MEERJARENBEGROTING Specifieke toelichting	Normbegroting 2005	Realisatie 2002
	Euro	Euro
BATEN		
A. Opbrengsten (subtotaal)		
<i>Directe opbrengsten</i>		
A.1 Publieksinkomsten		
recettes, verkoop	€ 1.300,00	€ 6.571,13
bijdrage scholen, vouchers	€ 32.920,00	€ 15.740,22
A.2 Indirecte inkomsten		
particuliere fondsen	€ 24.800,00	€ 23.604,00
overige bijdragen	€ 16.450,00	€ 123,20
<i>Indirecte opbrengsten</i>		
A.3 Diverse inkomsten	€ 0,00	€ 0,00
B. Bijdragen (subtotaal)		
B.1 Subsidie OCW	€ 174.000,00	€ 124.691,48
B.3 Subsidie gemeente	€ 54.000,00	€ 50.831,30
Som der baten (A+B)	€ 303.470,00	€ 221.561,33

A.1. Directe opbrengsten - Bij het ingaan van vorig kunstenplan werd voor cultuureducatie marginaal betaald. Vaak was er sprake van een gesloten beurzen constructie tussen school en instelling. Met de invoering van de voucher kwam daarin verandering. Toch is de voucher een tamelijk ongericht bedrag aan geld; je kan ermee naar de bioscoop, maar je kunt ook meedoen aan een project van ons. In verhoudingen van tijd en intensiviteit een enorm verschil. De prijs van de voucher blijft echter hetzelfde. Voor de scholen is de voucher een tamelijk bepalend betaalmiddel geworden: € 4,54 per leerling voor een project. In het afgelopen jaar (2003) hebben wij voorzichtig her en der extra kosten opgevoerd waarvoor de school/instelling ook moest betalen. Voor de jaren 2005-2008 gaan wij uit van een gemiddelde bijdrage van € 5,70 per leerling.

A.2. Indirecte opbrengsten - We gaan ervan uit dat we jaarlijks nog steeds extra fondsen kunnen werven. We gaan hierbij uit van het gemiddelde prijspeil 2003.

B. Subsidies - Voor de aspecten landelijke uitstraling, signaalfunctie ontwikkelingen voortgezet onderwijs, research en spreiding doen we voor de komende vier jaar een extra beroep op OCW. We vragen een bijdrage die € 50.000,- hoger ligt. In principe hebben we de laatste jaren onze activiteiten kunnen verdubbelen met extra gelden van lagere overheden en particuliere fondsen. Deze bijdragen zijn altijd incidenteel. Het kunnen bouwen aan een structureel traject voor scholen zit er dan niet altijd in. Ook kunnen we dan beter tegemoet komen aan de vraag vanuit scholen en instellingen in het hele land. In verhouding is de structurele bijdrage die aan Amsterdam wordt gevraagd hoger dan in het vorige kunstenplan – kortom we doen meer in het land dan in Amsterdam en een leerling in Amsterdam betaalt nu hetzelfde als een leerling die niet in Amsterdam woont.

M. 3 MODEL MEERJARENBEGROTING C en D. BEHEERS- EN ACTIVITEITENLASTEN

7.3. MODEL MEERJARENBEGROTING Specifieke toelichting	Normbegroting 2005	Realisatie 2002
LASTEN		
C. Beheerslasten (subtotaal)		
C.1 Beheerslasten personeel		
zakelijke leiding	€ 23.000,00	€ 18.151,56
secretariaat	€ 8.000,00	€ 0,00
C.2 Beheerslasten materieel		
huisvesting	€ 3.500,00	€ 3.300,00
porto telefoon fax	€ 1.000,00	€ 820,97
kantoorbenodigdheden	€ 5.000,00	€ 5.971,89
huishoudelijk	€ 500,00	€ 412,98
administratie, verzekeringen	€ 1.500,00	€ 1.087,17
betalingsverschillen, rente	€ 0,00	-€ 108,83
voorbereidingkosten	€ 100,00	€ 65,08
bestuurskosten	€ 260,00	€ 151,52
reis en verblijfskosten	€ 2.500,00	€ 3.147,62
publiciteitskosten	€ 2.000,00	€ 2.014,80
overige, nagekomen kosten	€ 1.500,00	€ 1.509,48
D. Activiteitenlasten (subtotaal)		
D.1 Activiteitenlasten personeel		
staf/artistische leiding	€ 57.000,00	€ 48.677,23
leskosten	€ 37.810,00	€ 38.253,07
uitvoerend personeel	€ 70.300,00	€ 41.558,33
overig personeel	€ 21.400,00	€ 7.320,39
D.2 Activiteitenlasten materieel		
productiekosten	€ 11.300,00	€ 2.777,07
uitvoeringskosten	€ 43.800,00	€ 27.920,11
publiciteits/overige kosten	€ 13.000,00	€ 16.714,74
Som der lasten (C+D)	€ 303.470,00	€ 219.745,18

C. 1. Beheerslasten personeel

Onder deze post vallen de kosten van de zakelijke leiding (20 uur p.w. Sarien Zijlstra) en een aantal uren secretariaat per week (ongeveer 5 uur, Enny Schmitz). De post secretariaat is ingevoerd in 2003 wegens de gestegen activiteiten. Ten opzichte van 2002 zijn de werkzaamheden uitgebreid (meer activiteiten) en de beloning is aangepast aan gemiddelde salarisverhogingen.

C. 2. Beheerslasten materieel. De School der Poëzie heeft een klein, maar redelijk goedkoop kantoor

(€ 3500, - per jaar). De overige kosten zijn de kosten voor telefoon, porto, fax, accountant, verzekeringen etc. Er wordt getracht de komende jaren deze kosten gelijk te houden aan die van 2002.

D.1 Activiteitenkosten personeel

In deze posten zijn alle personeelskosten gekoppeld aan de activiteiten. Bij *regie, productie, publiciteit* zijn opgenomen de kosten voor artistieke leiding (20 uur, Ilonka Verdurmen), de uitvoerende producent projecten (24 uur, Dasja Koot) en de uitvoerend producent theater (15 uur, Enny Schmitz). Gezamenlijk sturen zij alle activiteiten aan. Incidenteel is de afgelopen jaren verdere project-medewerking ingehuurd.

De *docentkosten* kunnen vrijwel gelijk blijven aan die van 2002. In 2002 is er veel aandacht gegeven aan het opleiden van een tiental docenten die inzetbaar zijn. Dat heeft kosten met zich meegebracht die de komende jaren als het ware worden terugverdiend door het effectief kunnen inzetten van deze opgeleide docenten.

De kosten van het *uitvoerend personeel* houden wel gelijke tred met het grotere aantal activiteiten: om de Revue/Slam kwalitatief goed uit te kunnen voeren zijn wij aangewezen op professionele krachten die een relatief 'moeilijke' publieksgroep aan kunnen. De inzet van professionele dansgroepen heeft ook een kostenverhoging met zich meegebracht.

Onder *overige personeelskosten* vallen de technici en de zaalwachten. Zeker in de randstad is het nodig om bij uitvoeringen in de theaters ingewerkte zaalwachten mee te nemen. Niet alle theaters zijn gewend aan de doelgroep waarmee we vaak werken en het meenemen van eigen zaalwachten geeft enig uitzicht op een goed verloop.

D.2 Activiteitenkosten materieel

Onder *productiekosten lessen/revues* vallen de kosten die worden gemaakt voor de lessen: veel kopieerwerk, het (laten) uitvoeren van de werkbundels en de productiekosten voor de Revues/Slams. Het verschil tussen deze post t.o.v. 2002 wordt veroorzaakt door het feit dat in 2002 de werkbundels en ander lesmateriaal onder publiciteitskosten werden gerekend.

De *uitvoeringskosten materieel* zijn de kosten voor vervoer, catering, prijzen, bloemen. Een grote post wordt gevormd door zaalhuur, niet alle theaters hanteren sociale huurprijzen of willen hun ruimte om niet beschikbaar stellen. Deze post is de afgelopen jaren (helaas) flink gegroeid.

Publiciteitskosten Jaarlijks brengt de SdP een tweetal nieuwsbrieven uit, de nieuwsbrief van september wordt samen met een mailing van DoeMaarDichtMaar verspreid naar alle scholen in het land. De nieuwsbrief van het voorjaar kent een kleinere oplage en wordt verspreid naar het eigen adressenbestand. De jaarlijkse verspreiding naar alle scholen blijkt voldoende om aandacht te genereren. Hieronder vallen ook de kosten van de website, artikelen voor tijdschriften, incidenteel soms kaarten met gedichten of andere kleine publiciteitsacties.

VERMOGENSPOSITIE

In de jaren 2001-2004 is gebouwd aan een gemiddelde afzet, scholen hanteren andere seizoenen dan de cultuurnota cyclus. In de jaren 2001/2002 is een reserve opgebouwd voor de jaren 2003/2004.

Deze reserve/voorziening wordt in 2003/2004 benut voor het uitvoeren van de geplande activiteiten. In 2003 is tevens een nieuwe pc gekocht, die de komende drie jaar wordt afgeschreven. De verwachting dat de algemene reserve rond eind 2004 op nul uitkomt. Wordt ons in de jaren 2005-2008 de mogelijkheid gegeven om de activiteiten voort te zetten op het peil van 2003/2004, dan zal het aanleggen van een reserve niet nodig zijn en zullen er geen belangrijke wijzigingen komen in de algemene reserve. Bij een gelijk blijvend niveau van werkzaamheden in de jaren 2005-2008 t.o.v. 2003 en 2004 is een lage algemene reserve voldoende.

PRESTATIEOVERZICHT 2005-2008

De activiteiten van de SdP zijn in veel gevallen maatwerk. Daarnaast behelst een project een complex aan activiteiten die een samenhangend geheel vormen, maar lastig zijn te categoriseren. In overleg is een activiteitenplanning gemaakt die aansluit bij de rapportages van eerdere jaren, maar afwijkt van de gevraagde standaardisering voor letteren/cultuureducatie.

In principe krijgt een deelnemer een aantal uren les en bezoekt en neemt deel aan een vorm van presentatie, die een essentieel onderdeel uitmaakt van het project.

In dit overzicht is uitgegaan van een gemiddelde van drie lessen (in een aantal gevallen is het meer, bijvoorbeeld als de leerlingen ook nog voordrachtslessen krijgen en/of extra poëzielessen, in een aantal gevallen minder als er sprake is van bijvoorbeeld een workshop van twee uur) en het bezoeken/deelnemen aan een presentatie, die aansluit bij de lessen (in het merendeel zijn dat PoëzieRevues en/of PoëzieSlams).

Bij de opstelling van deze overzichten is gevraagd een vergelijking te maken met 2002. Dat is hieronder vermeld. Daarbij willen we aantekenen dat het ontwikkelen van cultuureducatie lange tijd vergt, in de cultuurnotaperiode 2001-2004 hebben we dan ook een oplopende lijn gehanteerd:

- in 2001 hadden we totaal 4060 deelnemers,
- in 2002 hadden we 4419 deelnemers,
- in 2003 (gerekend tot en met de zomer) 5164, met het najaar erbij gerekend verwachten we over 2003 op een totaal van ruim 6500 deelnemers uit te komen.

Terugkijkend naar de verwachtingen uitgesproken in het vorig beleidsplan (2001-2004), waar we uit gingen van ongeveer 3000 leerlingen per jaar (lessen en Revue), zijn we blij dat we de mogelijkheden hebben gekregen om er ruimschoots overheen te kunnen gaan.

Voor de periode 2005-2008 zouden we uit willen komen op een gemiddeld deelnemersaantal van 6000 per jaar, (dus niveau 2003). Op basis van de vraag zouden we nog verder kunnen vergroten, echter bij een te grote schaal kunnen wij onvoldoende kwaliteit garanderen. Het blijft moeilijk om goede docenten te vinden en te behouden. Met dit evenwicht kunnen we ze genoeg werk bieden en hebben ze daarnaast ruimte om andere zaken te ontwikkelen. Een tweede overweging is dat we aan iedere school/instelling maatwerk willen leveren, bij verdergaande schaalvergroting moeten meer onderdelen gestandaardiseerd worden en dat is soms contraproductief bij maatwerk.

Per onderdeel wordt onderaan het overzicht nog nadere toelichting gegeven.

MODEL PRESTATIEOVERZICHT	Normbegroting 2005	Realisatie 2002
KLANTEN	60	50
Scholen standplaats	20	23
Scholen buiten standplaats	30	22
Instellingen standplaats	5	2
Instellingen buiten standplaats	5	3
GEGEVEN LESSEN DOOR DOCENTEN	783	648
Lessen zonder presentatie stpl.	60	171
Lessen zonder presentatie buiten stpl.	75	39
Lessen met presentatie stpl.	252	256
Lessen met presentatie buiten stpl.	396	182
DEELNEMERS LESSEN	6025	4419
Deeln. zonder presentatie stpl.	300	818
Deeln. zonder presentatie buiten stpl.	750	282
Deeln. met presentatie stpl.	1650	1968
Deeln. met presentatie buiten stpl.	3325	1351
PRESENTATIES	45	31
PoezieRevue's/Slams stpl.	11	15
PoezieRevue's/Slams buiten stpl.	19	8
Workshops stpl	3	3
Workshops buiten stpl	5	1
Poeziedebat stpl	1	1
Overige presentaties	6	3
BEZOEKERS PRESENTATIES	5725	4445
PoezieRevue's/Slams stpl.	2150	2760
PoezieRevue's/Slams buiten stpl.	2850	1375
Workshops stpl	75	0
Workshops buiten stpl	125	0
Poeziedebat stpl	125	60
Overige presentaties	400	250

I.s. een project van de SDP bestaat meestal uit lessen én afsluitende revue,

Toelichting

Klanten – Klanten zijn ofwel scholen die rechtsreeks bij ons aankloppen ofwel instellingen/organisaties die met ons samenwerken en waarvoor wij ontwikkelen en uitvoeren.

Lessen door docenten - In de jaren 2001/2002 hebben wij veel gedaan aan het opleiden van docenten om de poëzielessen adequaat te kunnen geven, naast de lessen is daar ook studie en voorbereiding bij betrokken. De raming hierboven is de raming van puur de lessen op scholen/instellingen in Nederland en België.

Deelnemers lessen - Hier staat een schatting van het geplande aantal deelnemers aan lessen met een afsluitende Revue/Slam en daarbij het aantal deelnemers aan een ander/bijzonder project met lessen.

Presentaties - Naast de PoëzieRevue en de Slam worden ook nieuwe projecten ontwikkeld, meestal in samenwerking met een of meerdere partners. Voor 2005 is uitgegaan van datgene wat is gepland in 2003 en 2004 en daarvan is het gemiddelde genomen. In ieder geval horen daarbij: De Rode Loper, activiteiten met de LPA voor de landelijke gedichtendag (ieder jaar anders), het Jongerendebat over actuele Nederlandstalige poëzie, een vertaalproject met het Goethe Instituut en de komende jaren met een Engels en Franse moderne dichter, het Lucebertproject en met De Nieuwe Kerk een poëzieproject bij een tentoonstelling. Samenwerking met bibliotheken in heel het land, in 2004 in ieder geval: Huizen, Weesp, Hilversum, Spijkensisse, Veenendaal. Daarnaast jaarlijks incidenteel mogelijk nieuwe projecten met andere partners.

Bezoekers presentaties - Hier staan de te verwachten toeschouwers bij de Revues/Slams en andere presentaties. Omdat de presentaties bezocht worden door de deelnemers aan de lessen, dubbelen deze cijfers altijd, maar is er ook sprake van extra bezoek in vorm van belangstellenden, ouders, docenten – in dit overzicht aangegeven als gratis. Met iedere instelling/school bestaan aparte prijsafspraken, meestal bestaande uit een bedrag per leerling. De scholen waarop uitsluitend lessen worden gegeven, betalen een bijdrage voor de lessen. Hierbij is niet gerekend het publiek dat extra komt kijken via projecten met musea (bijvoorbeeld het Tropenmuseum, De Nieuwe Kerk, het Muiderstot).

Opa en Oma

*Als ik ruzie heb ga ik rondjes lopen
Ik kijk naar boven om mijn opa en oma te zien
Ik loop op mijn gemak
Soms zeggen ze dat ik stom ben
Vogels fluiten, mensen praten
Auto's rijden voorbij
In mijn hoofd is een film
Ik denk dat het weer goed komt
Ik kijk naar boven
om mijn opa en oma te zien*

Chantal